Wouter Bos bij het Politiek Forum, Den Bosch, 23 juni 2007

Gesproken woord geldt

De ochtend van het Politiek Forum was voor het verleden, de middag is voor de toekomst. Maar de lessen die we vanochtend hebben getrokken, met het rapport Vreeman, zijn van groot belang voor de discussie over de toekomst van de PvdA, waaronder de PvdA in het kabinet en het beleidsprogramma.

Met dank aan de commissie Vreeman, die heeft gedaan wat de partij nodig had. Met de aanbevelingen kunnen we weer vooruit. Op drie punten wil ik het rapport en de discussie daarover deze ochtend van commentaar voorzien.

Ten eerste gaat het rapport en ook de discussie deze ochtend in hoge mate over de campagne. In de campagne zijn fouten gemaakt en daarvoor neem ik mijn verantwoordelijkheid. Maar laten we ons niet rijk rekenen. Als we de volgende keer de campagne perfect organiseren en geen fouten maken, dan krijgen we er echt niet zomaar 20 zetels bij. Het heeft ook te maken met onze positiebepaling. Dat vertaalt zich bijvoorbeeld rechtstreeks naar het debat over Europa of de instemming met de missie in Uruzgan. Daar maken we niet de meest populaire keuzes. En in een politiek spectrum waar debat steeds meer gepolariseerd is, is ook het nemen van kleine stapjes niet het meest populair.

Ten tweede de discussie over marketing en marktaandeel. De campagne zou teveel gericht zijn op marktaandeel met behulp van marketing. Er is echter nog nooit een rapport geschreven naar aanleiding van een verkiezingsoverwinning. We hadden hier vandaag niet gestaan als we gewonnen hadden. Marktaandeel is dus wel degelijk belangrijk voor de partij. Om de idealen uit te voeren is het belangrijk.
En overschat niet de hoeveelheid marketing in onze campagne. Een partij die durft te komen met standpunten als de onze rond de AOW, de hypotheekrenteaftrek en de missie in Uruzgan, die slaat echt alle marketingadviezen in de wind. En onderschat ook niet hoeveel marketing er wél was bij partijen als de SP en het CDA. In de manier waarop het verkiezingsprogramma werd geschreven, hoe de stemwijzer werd ingevuld of hoe de wereld van reclame en marketing bij de campagne werd betrokken.

In die discussie hoor ik eigenlijk vooral een roep om authenticiteit en geloofwaardigheid. Authenticiteit is iets wat we nooit kwijt mogen raken. En dat is mijn derde punt, authentiek

durven zijn. Daarbij zijn twee dingen belangrijk om te bedenken. Ten eerste bepaalt authentiek sociaal-democratisch niet zomaar of we wel in Uruzgan moeten blijven of dat we voor een referendum moeten zijn. En ten tweede is authentiek sociaal-democratisch niet de SP. Is het authentiek sociaal-democratisch om altijd tegen missies te zijn, om consequent tegen elke vorm van verdere Europese samenwerking te zijn en om bij solidariteit altijd alles collectief nationaal en centraal te willen regelen? Als het gaat om authentieke sociaal-democratie, gaat het mij niet om het kopiëren van andere partijen, het gaat me wel

om het kijken naar onze eigen traditie. Maar het zal het ook elke keer weer gaan om hartstikke moeilijke praktische keuzes, waarop sommigen ons zullen aanvallen, sommigen ons om zullen bewonderen, maar die we vooral tegenover onszelf, en niemand anders, moeten en willen kunnen verantwoorden.

Ik had vertrouwen in het werk van de commissie en ik vond het in het belang van de partij om hun aanbevelingen onverkort over te nemen. Een van die aanbevelingen is door onze deelname aan het kabinet te laten zien dat het uit maakt dat de Partij van de Arbeid weer in de regering zit. En het maakt uit! Net als het uitmaakt dat we in tal van colleges zitten. Het afgelopen jaar is er ook al veel veranderd.

Een jaar geleden vergaderden we met het Politiek Forum in Amsterdam over wonen. Daarna gingen we demonstreren op de Dam tegen het huurbeleid. Toen tevergeefs. Nu is de huurliberalisering van de baan.

En een jaar geleden zagen we vele documentaires op televisie over de ‘26.000 gezichten’ die al jaren in een onzekere situatie verkeerden. Nu krijgen zij, met dank aan Nebahat Albayrak, zekerheid dat zij in Nederland mogen blijven.

Een jaar geleden gaf minister Winsemius aan dat het 5 voor 12 was in een aantal wijken. Nu krijgen bewoners van 40 wijken de middelen en steun die ze nodig hebben om iets moois van hun wijk te maken.

Het is niet lang geleden dat overal PvdA-ers in gemeenten gekozen werden, maar zij kregen geen gehoor voor hun voorstellen om armoede aan te kunnen pakken. Nu krijgen zij wel gehoor, van onze ex-wethouder Ahmed Aboutaleb, die een deal met gemeenten sloot en mensen wel uit de armoede haalt.

En het is nog geen jaar geleden dat het Amsterdamse veto door Zalm werd vernietigd met de bedoeling Schiphol te privatiseren. Nu is de privatisering van de baan en zijn we in overleg met Amsterdam, schiphol en anderen om te kijken hoe we de positie van Schiphol kunnen verbeteren.

Nog geen jaar geleden werden de subsidies voor duurzame energie plotseling stopgezet. Nu neemt Jacqueline Cramer vele maatregelen om schone energie mogelijk te maken.

Er is veel gebeurd het afgelopen jaar. We hebben het 100-dagenplan gepresenteerd, met 70 doelstellingen waar jullie ons de komende jaren aan kunnen houden. Bij het bereiken van die doelstellingen is het belangrijk dat we niet met de rug naar de samenleving staan. Daarom is voor ons ook de participatietop, met de sociale partners, ook zo belangrijk.
De afgelopen dagen leek het af en toe wel of het om de ontslagtop ging.
Nou mooi niet. Het gaat ons om maar één ding: hoe krijgen we 200.000 mensen aan het werk die dat op eigen kracht niet redden.
Omdat ze een taalachterstand hebben.
Of een opleidingsachterstand.
Of een arbeidshandicap.
Of om wat voor reden dan ook niet zo makkelijk aan de slag komen.
Ik zeg het nog maar eens: het gaat mij op die top maar om één ding: kunnen we die mensen aan de slag helpen.
Als dat lukt, hebben weer iets voor elkaar waarmee we elkaar recht in de ogen kunnen kijken.
Omdat het zonder de PvdA niet gelukt zou zijn.

Maar woensdag wordt er ook over het ontslagstelsel gepraat. Jacques en ik hebben daar tijdens de formatie afspraken over gemaakt en onze afspraken houden wij. Maar, en Jacques zei daar afgelopen week in de Kamer ook het een en ander over: wij hebben ook inhoudelijke redenen om over het ontslagstelsel te willen praten.

Bijvoorbeeld omdat ik me als geen ander realiseer hoe pijnlijk en moeilijk de discussie over topinkomens is, hoe veel je zou willen doen en hoe weinig je vaak kunt doen.
Maar misschien biedt deze discussie over ontslagstelsel wel een mogelijkheid om de wildgroei van exorbitante ontslag vergoedingen, waarbij het voor mensen met een hoog salaris mogelijk is met een vergoeding van 2, 3 of meer jaarsalarissen weg te komen, misschien biedt deze discussie wel mogelijkheden om daar wat aan te doen?

Of om nog eens iets te noemen: het ontslagstelsel is in Nederland een heel oneerlijk stelsel.

Ontslagrecht is in Nederland oneerlijk verdeeld.
Mensen met een laag inkomen en een lage opleiding hebben veel minder kans om met een ontslagvergoeding naar huis gestuurd te worden dan mensen met een hoog inkomen en een hoge opleiding. Is dat niet de wereld op zijn kop? Is dat niet een ongelijkheid die wij als sociaal democraten zouden moeten proberen weg te werken?
En kunnen we dan ook gelijk even kijken naar de Wet Flexibiliteit en Zekerheid die voor heel veel mensen vooral Flexibiliteit maar helaas heel weinig Zekerheid biedt? Dat zijn toch allemaal goed sociaal-democratische redenen om naar het ontslagstelsel te kijken?

Ik wil maar zeggen, en ik heb Ruud vanochtend goed gehoord, ook bij de participatietop moeten en kunnen we laten zien voor wie we staan. We durven de bovenkant aan te pakken om de onderkant te beschermen. En we hebben er heel veel voor over om mensen aan een baan te helpen. Omdat we weten hoe belangrijk dat voor onze economie is. Maar vooral voor de mensen zelf. Daar maak ik me sterk voor!
En dan was er nog die andere top, de Europese top. Vannacht is er een nieuw Europees Verdrag tot stand gekomen. Nederland heeft daarbij in grote lijnen binnengehaald wat we wilden binnenhalen. Daar is één man, meer dan wie dan ook, voor verantwoordelijk. Die man is hier: Frans Timmermans!

Ik ben blij met het resultaat. En ik zal het voluit verdedigen. Niet alleen als vicepremier maar ook als PvdA-leider. En dat doe ik niet alleen omdat we met dit Verdrag de Nederlandse burgers kunnen laten zien dat we geluisterd hebben naar het NEE van 2005. Maar vooral omdat we met dit Verdrag iets in handen hebben dat goed is voor Europa en goed is voor Nederland. Ik noem kort vier voorbeelden.

1. Dit is geen grondwet en Europa wordt geen superstaat. Daarmee staan we allemaal weer met beide benen op de grond.

2. De gele kaart is een oranje of rode kaart geworden. Een meerderheid van landen, ook als het kleine landjes zijn, kan Europese bemoeienis tegenhouden. Dat was niet mogelijk, is nu wel mogelijk en dat is vooruitgang.

3. Europa is socialer geworden. Concurrentie is geen doel op zich maar een middel. En

over belangrijke nationale zaken zoals hoe wij onze sociale woningbouw organiseren met woningbouwcorporaties blijven we zelf gaan, niet Europa.

4. Er is een goede mix gevonden tussen zaken waar Europa zich minder mee moet bemoeien en zaken waar ze zich meer mee moeten bemoeien. Dus kan Nederland bijvoorbeeld niet plotseling door Europa gedwongen worden tot wijzigingen in ons familierecht (denk aan het homohuwelijk) en komt nu voor het eerst klimaatverandering in een Europees verdrag voor als iets wat ook Europese bemoeienis vraagt. Ik beschouw beide als pure winst.

Te lang is het in Europa alleen maar gegaan over de spelregels en niet over het spel. Nu hebben we weer spelregels en kan het in Europa weer gaan om wat echt belangrijk is: hoe krijgen we mensen aan het werk, hoe worden we innovatief, wat doen we aan het klimaat? En dat vind ik een verandering.

Twee weken terug was ik in Moldavië en Montenegro voor de IMF-kiesgroep. Twee landen die kijken naar Europa. En ook ik ben wel eens kritisch over Europa, maar de hoop van deze twee landen op democratisering en vooruitgang, die hoop die ligt in Europa, dat vind ik heel inspirerend. En dat Europa is er, dankzij Frans Timmermans en dankzij al die anderen. Straks kunnen jullie met Frans praten over de Europese top.

Maar er zijn meer thema's om over te praten. We bestrijden armoede, zorgen voor een solidair inkomensbeleid en investeren in werk voor mensen die moeilijk zelf aan de slag komen. De ambitie is 200.000 extra mensen aan de slag die nu vaak noodgedwongen thuis zitten. Dat is de solidariteit waar de PvdA voor staat. Ahmed Aboutaleb, de voormalig wethouder die weet dat solidariteit gepaard gaat met fraudebestrijding, gaat hierover met jullie in discussie.

We kijken ook niet meer langer rustig toe hoe probleemwijken afglijden. Door in deze wijken en de inwoners te investeren, worden het prachtwijken boordevol kansen waar mensen weer prettig kunnen samenleven. Ella Vogelaar is aanwezig om te discussiëren over hoe zij dit gaat doen. Zij heeft de afgelopen tijd al deze wijken bezocht en weet als geen ander dat wij niet moeten bepalen wat er daar gebeurd, maar zij doet het samen met de bewoners en de

gemeenten.

Het milieu staat na jaren weer op de agenda. Nederland is te mooi om te laten vervuilen en de klimaatproblemen zijn te serieus om naar de toekomst te blijven doorschuiven. Dit kabinet heeft dan ook de meest ambitieuze doelstellingen ooit. Jacqueline Cramer zal jullie vertellen dat dat nog heel wat meer behelst dan de gloeilamp in de ban doen.

We hebben jaren tevergeefs gepleit voor een menselijke omgang met asielzoekers: streng maar rechtvaardig. Nu gaat dat ook echt gebeuren. Nebahat Albayrak, die op ongelofelijke wijze het generaal pardon door de kamer heeft gesleept, gaat jullie meer vertellen over haar plannen. En dat is meer dan het generaal pardon. Dat gaat ook om hoe we kennismigranten naar Nederland halen.

Met Guusje ter Horst, die zich inzet voor het beschermen van de jeugd door alcoholmisbruik te verminderen, begint veiligheid weer bij preventie en is dit kabinet weer in gesprek met de gemeenten. Ook met haar kunnen jullie in gesprek.

Er is nog een koerswijziging te zien in het beleidsprogramma die niet altijd aan de PvdA wordt toegeschreven, maar het juist wel Is. Dit kabinet durft in te grijpen achter de voordeur, bij de opvoeding vóórdat het fout gaan, en bij jongeren die overlast in hun buurt veroorzaken. Dit kabinet stelt eisen aan integratie en waardeert sociale samenhang. Dit gaat niet om conservatief paternalisme. Dit gaat om een samenleving waarin we werken aan de vrijheid van iedereen. Waarbij we de zaken niet op het beloop laten, wetende dat velen het slachtoffer zullen worden, maar het lef hebben om in te grijpen in de wetenschap dat we daar veel mensen mee helpen weer richting aan hun eigen leven te geven. Dat is oer sociaal-democratisch. Dat doe je niet vanaf het pluche van de oppositie. Dat doe je met verantwoordelijkheid nemen, ploeteren, vallen en opstaan. Zoals het het zondig ras der reformisten betaamt.